

SN-2021/1344.118

Yttrande inriktningsärende 2022- 2024, socialnämnden

Innehåll

Sammanfattning	3
Nämnds-specifik omvärldsanalys	3
Arbete med avhoppare från kriminell bana	3
Utvecklingsbehov kopplat till arbetet med våld i nära relation	4
Barn och ungdomar med komplexa behov	5
Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)	5
Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet	6
Riktade statsbidrag	7
Mål, indikatorer och målvärden	7
Effektiviseringsarbetet och jämförelser	7
Missvisande mål och indikator	7
Taxor och avgifter	8
Investeringar	8
Lokalresursplan	8

Sammanfattning

Under planeringsperioden föreslås några lagförändringar träda i kraft och gemensamt för förslagen är att de kommer kräva omställning av verksamheten och att kommunens kostnader därmed kommer påverkas. De ekonomiska konsekvenserna är i dagsläget inte möjliga att fastställa. Socialnämnden lämnar förslag på hur jämförelse med andra kommuner kan utvecklas för att öka relevansen. Faktorer med stor påverkan på resultaten är exempelvis befolkningsstruktur och levnadsförhållanden, socioekonomiska förutsättningar och arbetsmarknadsstruktur.

Socialnämndens bedömning är att budgetförstärkningen om 10,5 miljoner kronor är tillräcklig för volymförändringar förutsatt att socialtjänstens uppdrag inte utökas. Socialnämnden belyser i sitt yttrande områden där man befärdar att volymökningar kan komma att ske inom planperioden. En risk som identifierats generellt i samhället är effekten av pandemin. Den allmänna bedömningen är att pandemin ökat den sociala utsattheten och behovet av stödinsatser från individ- och familjeomsorgens målgrupper sannolikt kommer att öka de närmaste åren.

Det är viktigt att verksamhet som socialtjänsten utför på uppdrag av statliga myndigheter och beslut av riksdagen finansieras med statsbidrag. Konsekvensen blir annars att resurser för det kommunala uppdraget trängs undan. Kostnader för löner och priser beräknas öka med 27,7 miljoner kronor under perioden 2022 till 2024. För att rymma kostnaderna inom tilldelad budgetram krävs både ändrade arbetssätt och att aktivt söka extern finansiering i form av bidrag.

Kommande års investeringsnivå är 0,8 miljoner kronor per år.

Socialnämnden har gjort en inventering av taxor och avgifter i verksamheterna.

Nämnden föreslår att avgifter för olika former av boenden fastställs av kommunfullmäktige.

Egenavgift för klienters besök hos familjerådgivning föreslås höjas till 350 kronor per besök.

Nämnds-specifik omvärldsanalys

Socialtjänstens uppdrag är att vara samhällets skyddsnet för familjer och individer när de inte kan hantera sin livssituation på ett bra sätt på egen hand. Det kan till exempel bero på missbruk, psykiska funktionshinder eller våld. Synen på olika företeelser i samhället förändras över tid vilket även påverkar skyddsnetet. I omvärldsanalysen nedan redovisas de lagförändringar som kommer att påverka socialtjänstens uppdrag på kort och lite längre sikt.

Arbete med avhoppare från kriminell bana

Skillnaderna i de socioekonomiska levnadsförhållandena ökar i samhället och Huddinge kommun är inget undantag. Det finns idag identifierade utsatta områden i Huddinge med tilltagande kriminalitet. Regeringen har frågan om bekämpning av kriminalitet på sin dagordning, vilket beskrivs längre ner i texten.

Socialtjänsten i Huddinge kommun har inte ett uttalat uppdrag att bedriva avhoppverksamhet. Personer som vill lämna den kriminella banan skiljer sig från de målgrupper och klienter som socialtjänsten vanligtvis arbetar med. Insatser riktade till dessa klienter omgärdas av olika utmaningar. Det handlar om personalens och klientens säkerhet, långsiktighet i insatsen och inte minst finansieringen av insatsen. Klienterna behöver stöd både på det personliga planet och rent praktiskt. Det är nödvändigt att individen byter miljö. Ett boende kostar 3 tusen kronor per dygn eller närmare 1 100 tusen kronor om året¹. För att det arbete som socialtjänsten gör ska vara långsiktigt hållbart krävs ett tydligt uppdrag och en tydlig finansiering av verksamheten. Ambitionsnivån på insatsen anpassas till de ekonomiska förutsättningarna.

Det stöd som ges till kriminella avhoppare idag finansieras inom befintlig budget med de medel som avsätts för individ- och familjeomsorgens insatser. Antalet ärenden har varit mellan två till tre per år fram till hösten 2020. Runt årsskiftet

---

¹ 2021 års priser

2020/2021 ökade antalet ärenden till åtta. Det ökade antalet ärenden innebär att ordinarie verksamhet som ingår i socialnämndens uppdrag riskerar att trängas undan.

För att insatserna till kriminella avhoppare ska få önskat resultat behöver arbetssätt, metoder, rutiner och samverkan utvecklas. Målgruppen behöver definieras tydligt och politiken behöver ta fram riktlinjer för målgruppen. Finansiering krävs för att arbetet ska bli långsiktigt hållbart.

Regeringens åtgärder mot gängkriminalitet

Regeringen har tidigare presenterat ett 34-punktsprogram² med förslag på åtgärder mot gängkriminaliteten som spänner över fyra områden:

- Verktyg i brottsbekämpningen.
- Påföljder
- Bryta tystnadskulturen
- Förebyggande av brott

Kriminalvården, Polismyndigheten, Statens institutionsstyrelse och Socialstyrelsen fick även i uppdrag att ta fram ett gemensamt nationellt avhopparprogram som ska bidra till att förstärka samhällets stöd till individer som vill lämna kriminella eller våldsbejakande extremistiska miljöer och grupperingar.³ Slutredovisningen redovisades 31 mars 2021.⁴

Rapporten pekar på att det inte finns något lagligt tvång för kommuner att arbeta med avhopparverksamhet. I förslaget som presenteras ska kommunerna ha en samordnande roll i det operativa arbetet tillsammans med lokalpolisen och Kriminalvården.

Socialnämnden anser att det är viktigt att det finns en tydlighet rörande finansiering av insatser kopplade till avhoppare. Idag kan socialtjänsten återsöka bidrag från polisens Nationella operativa avdelning, NOA. NOA kan bevilja ersättning för placerings- och omkostnader kopplat till klienten. Det är däremot osäkert om och hur mycket bidrag som beviljas.

Utvecklingsbehov kopplat till arbetet med våld i nära relation

Arbetet med våld i nära relation behöver fortgå på bred front. Det handlar såväl om direkta skyddsåtgärder samt behandlande åtgärder för de våldsutsatta, som förbyggande och behandlande insatser för våldsutövarna.

Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende⁵

Kortfattat gäller lagändringen att barn i skyddat boende ska omfattas av samma regelverk som andra placerade barn. Detta innebär att socialnämnden noga ska följa barnets vistelse/placering. Idag är barnet medföljande och det är den placerade vårdnadshavaren som har fullt ansvar för det/de barn som vårdnadshavaren tar med sig till boendet. Förändringen kommer leda till ett ökat skydd för det/de enskilda barnet/barnen men det kommer också leda till kostnadsökningar i form av ökad administration och längre placeringstider.

Förvaltningens bedömning är att det kommer handla om uppskattningsvis 80 unika barnärenden per år som ska handläggas individuellt. Det kommer kräva två handläggarresurser. Bedömningen är även att den nya lagen kommer att generera längre placeringstider. Idag är barnet/barnen placerat/placerade som medföljande under den tid som den vårdnadshavaren bedöms vara i behov av ett akut skydd. När barnrättsperspektivet förstärks i och med den

---

² <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten/>

³ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/01/uppdrag-att-ta-fram-ett-nationellt-avhopparprogram/>

⁴ [Slutredovisning av Kriminalvårdens, Polismyndighetens, Statens institutionsstyrelses och Socialstyrelsens uppdrag att ta fram ett nationellt avhopparprogram Ju2019/02027/KRIM, Ju2010/02161/KRIM, Ju2016/03810/KRIM, Ju2018/03621/KRIM \(delvis\) Ju2018/03622/KRIM \(delvis\)](#)

⁵ [Stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende – förslag till bestämmelser rörande bl.a. omedelbar placering, sekretess och skolgång \(regeringen.se\)](#), Ds 2020:16

lagändringen kommer varje medföljande barn vara ett eget placeringsärende med vårdplan som ska upprättas, följas och följas upp.

Lagförändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2022.

Förebyggande av våld i nära relationer

1 augusti 2021 införs en bestämmelse i socialtjänstlagen som innebär att socialnämnden ska verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende. Detta innebär att fler resurser behöver riktas till målgruppen.

Bestämmelser införs även i hälso- och sjukvårdslagen och patientsäkerhetslagen om att särskilt beakta barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med utsätter barnet eller en närstående för våld eller andra övergrepp.

Barnfridsbrott

För att stärka det straffrättsliga skyddet för barn som utsatts för att bevittna våld i hemmet så har riksdagen fattat beslut om en ny brottsrubricering, så kallade barnfridsbrott. Barnfridsbrottet innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation.⁶

Den nya brottsrubriceringen kommer förmodligen inte att innebära ökade volymer för individ och familjeomsorgen. Däremot kan utredningsprocessen komma att utvidgas inom Barnahus. Utifrån att alla barn blir målsägande, kan polisen komma att hålla fler förhör med barn, där socialtjänstens handläggare är delaktiga. För att stärka barnens ställning generellt utvidgas även uppdraget för den som är särskild företrädare för ett barn enligt lagen om särskild företrädare för barn.

Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021.

Barn och ungdomar med komplexa behov

Idag arbetar individ- och familjeomsorgen med ett antal barn och ungdomar som har en funktionsnedsättning i kombination med annan social utsatthet, så kallade komplexa behov. De insatser som ges är kostnadsdrivande, samtidigt som det är svårt att uppnå önskat resultat då barnens behov av stöd är omfattande och komplexa. För att lyckas behöver insatserna vara individualiserade och samordnade med aktörer från barnets eller ungdomens hela kontext exempelvis förskola, skola, närstående, socialtjänst.

En problematik i samverkan är dock att lagstiftningen bygger på olika synsätt och utgångspunkter: korta insatser krockar mot livslånga insatser. Samarbetet runt dessa barn behöver utvecklas och kunskapen om hur man ska bemöta deras specifika behov öka, oberoende av organisation. Det bidrar till en helhetssyn på barnets/ungdomens behov, ett ökat skydd för det enskilda barnet/ungdomen och bättre effekt av de insatser som ges, vilket i sin tur kan komma att ha en positiv påverkan på ekonomin.

Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Betänkandet Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (2020:47) presenterar förslag som kommer att innebära en stor omställning av socialtjänstens organisering och arbetssätt. Förslaget till en ny socialtjänstlag förslås träda i kraft 1 januari 2023. Enligt Sverige Kommuner och Regioner kräver omställningen av socialtjänsten en överenskommelse med omfattande statliga bidrag under flera år för att tillsammans på lokal, regional och nationell nivå infria den nya lagstiftningens intentioner.

<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2021/03/barn-som-bevittnar-brott/>

Konsekvenser av beskrivningar i inriktningsärendet

Socialnämnden får totalt 10,5 miljoner kronor i volymförstärkning för perioden 2022 - 2024.

Driftbudget, tkr	Budget 2021	Förändring jämfört med budget				Plan 2022	Förändring	
		Volym	Lokal	Uppräkning	Övrigt		Tkr	%
Verksamhet								
Individ- och familjeomsorg mm	422 848	1 862	0	0	-2 675	422 036	-813	-0,2%
	Plan 2022	Förändring jämfört med budget				Plan 2023	Förändring	
		Volym	Lokal	Uppräkning	Övrigt		Tkr	%
Individ- och familjeomsorg mm	422 036	5 188	0	0	0	427 224	5 188	1,2%
	Plan 2023	Förändring jämfört med budget				Plan 2024	Förändring	
		Volym	Lokal	Uppräkning	Övrigt		Tkr	%
Individ- och familjeomsorg mm	427 224	6 140	0	0	0	433 364	6 140	1,4%

Socialtjänstens klienter finns i alla åldersgrupper och följer inte nödvändigtvis den demografiska utvecklingen. Det är positivt att Huddinge kommuns invånare ökar. Ett ökat invånarantal innebär också att det finns personer som är i behov av socialtjänstens stöd. Med befolkningsprognosen från maj månad som underlag är bedömningen att budgetförstärkningen för volymförändringar är tillräcklig förutsatt att socialtjänstens uppdrag inte utökas.

Socialtjänsten är personalintensiv. År 2021 utgör personalkostnader nästan 59 procent av socialnämndens bruttobudget om 473 miljoner kronor. Att nämnden inte får någon lönekomensation i budgetramen leder till behov av ytterligare effektiviseringar. Med en löneökning om 2 procent beräknas lönekostnaden öka med 19,5 miljoner kronor under perioden 2022 - 2024. Omräknat i tjänster motsvarar det ca 15 heltidstjänster^[1].

Prisökningen beräknas till 8,2 miljoner kronor under samma period. I prognosen är priserna uppräknade med OPI^[2] 1,5 procent. Totalt beräknas socialnämndens kostnader öka med 27,7 miljoner kronor. För att rymma kostnaderna inom tilldelad budgetram krävs både ändrade arbetsätt och att aktivt söka extern finansiering i form av bidrag. I socialt arbete finns en tradition att främst förebyggande verksamheter finansieras med ettåriga statsbidrag. Verksamhetsåret 2021 beräknas statsbidragen till 8 741 tusen kronor vilket finansierar 11,5 tjänster. Om statsbidragen upphör påverkar det socialtjänstens verksamhet hårt.

Socialtjänsten har varit framgångsrik i sitt åtgärdsarbete med att få en budget i balans. Målsättningen är att individen ska få rätt insats i rätt tid. Definitionen av rätt insats i rätt tid är att individen är motiverad för insatsen och att insatsen ska ge förväntad effekt inom beslutad tid och till beslutad kostnad. Resultatet av arbetet är att tiden från aktualisering till insats effektiviserats och på så sätt kan fler individer få stöd av socialtjänsten. Detta arbete fortsätter under kommande år. Det är viktigt att uppkomna behov hanteras genom att finna långsiktigt hållbara lösningar för individen.

Socialförvaltningen har fått förstärkning under 2021 för att axla preventionsuppdraget. Samverkan kring barn och unga i riskzon behöver stärkas. Genom preventionsuppdraget byggs nu nya strukturer för samverkan upp mellan berörda förvaltningar. Nya samverkansrutiner och nya arbetsätt är under framtagande. Socialtjänsten har påbörjat och kommer fortsätta att systematiskt utbilda personal inom förskolan och skolan som ett led i preventionsarbetet.

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för ensamkommande barn och unga och erhåller statsbidrag från Migrationsverket för att täcka kostnaderna. Migrationsverket betalar ut ersättning för LVU^[3]-placeringar. Däremot är socialtjänsten ibland tvungen att fatta SoL^[4]-beslut på grund av att ungdomens omsorgsbehov inte uppfyller kravet på LVU-placering. Kostnaden för SoL-placeringar är högre än schablonintäkten från Migrationsverket. För att täcka merkostnaden måste hårdare prioriteringar göras i övrig barn- och ungdomsverksamhet inom individ- och familjeomsorgen för att klara en budget i balans.

Socialtjänsten planerar att öka sin tillgänglighet för de kommuninvånare som har kontakt med individ- och familjeomsorgen genom att öppna upp för digital mötesbokning. Nyttan med tjänsten ska testas under hösten och utgör sedan beslutsunderlag inför ett eventuellt breddinförande.

^[1] Beräknad på en månadslön om 45 000 kronor

[\[2\]](#) Omsorgsprisindex

[\[3\]](#) Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga

[\[4\]](#) Socialtjänstlagen

Riktade statsbidrag

Inom socialnämnden finns basverksamhet som finansieras med statsbidrag. Statsbidragens villkor medför ibland svårigheter att söka och använda dessa på bästa sätt då de ibland kommer med kort framförhållning och är detaljstyrande. De senaste åren har riksdagen beslutat om tillfälliga och nya riktade statsbidrag under löpande år. Denna förändring skapar osäkra planeringsförutsättningar för nämndens verksamheter då planeringen blir kortsiktig.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) menar att mer generella och färre riktade statsbidrag till kommuner är en förutsättning för att sektorn ska skapa en hållbar, långsiktig och stabil planering av budget och verksamhet.⁷ De riktade bidragen kan riskera att minska effektiviteten i välfärdssektorn då fokus läggs på det man får bidrag för i stället för det som egentligen hade behövt prioriteras.

Mål, indikatorer och målvärden

Effektiviseringsarbetet och jämförelser

I Mål och budget anges att Huddinges verksamheter, i sitt effektiviseringsarbete, ska jämföra sig med sex utvalda Stockholmskommuner. Genom att alltid jämföra sig med samma kommuner, oavsett vilket av kommunens verksamhetsområden det rör, riskerar jämförelserna och tolkningarna av resultaten inte vara validerbara och reliabla. Sveriges kommuner och regioner, SKR påpekar just dessa fallgropar i statistikjämförelser och lyfter fram faktorer med stor påverkan på resultaten som exempelvis befolkningsstruktur och levnadsförhållanden, socioekonomiska förutsättningar och arbetsmarknadsstruktur.

För att åtgärds- och förbättringsförslag ska kunna ha rätt förutsättningar att nå önskad effekt bör effektiviseringsarbetet fokuseras på jämförelser med de kommuner som uppvisar en högre grad av måluppfyllelse i förhållande till resursanvändningen och som demografiskt och socioekonomiskt liknar Huddinge.

Om man ändå väljer att ha kvar fasta jämförelsekommuner bör ett förtydligande till urvalskriterierna läggas till i texten.

Missvisande mål och indikator

Under målområdet social hållbarhet har kommunfullmäktige formulerat ett mål, Lyckad skolgång och tidiga insatser lägger grunden för framtiden som enbart riktar sig till de två skolförvaltningarna. I brödtexten under rubriken skrivs det däremot om det preventiva arbete som bedrivs inom kommunen, vilket berör fler fackförvaltningar.

Nämnden föreslår att rubriken bör justeras till Tidiga insatser lägger grunden för framtiden, för att målet i sig ska kunna vara gångbart för alla förvaltningar och kunna appliceras på såväl skola, som förebyggande och preventivt arbete samt uppsökande verksamhet och anhörigstöd.

I annat fall bör texten om det preventiva arbetet flyttas till rubriken Huddinges verksamheter präglas av kvalitet och valfrihet. Det skulle även innebära att kvalitetsbegreppet breddas.

Under det kommunövergripande målet om social hållbarhet och delmålet om lyckad skolgång och tidiga insatser lägger grunden för framtiden finns en indikator om invånare självskattat hälsotillstånd. Indikatorn svarar inte mot delmålet som primärt riktas mot barn och unga. En ny indikator bör tas fram som på ett bättre sätt svarar mot hur väl kommunen

---

⁷ [Riktade bidrag hindrar långsiktiga resultat | SKR](#)

lyckas i sitt preventiva arbete. Förvaltningen har påbörjat en diskussion med Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) med målet att identifiera indikatorer för gemensam användning.

Taxor och avgifter

Enligt socialtjänstlagen har kommunen rätt att ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader. Klienter med stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär ska inte avgiftsbeläggas. Kommunen får dock, med undantag av barn, ta ut ersättning för uppehållet av den som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller jämförbara substanser får vård eller behandling i ett hem för vård eller boende eller familjehem. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta ersättningen som får tas ut per dag. För andra stöd- och hjälpinsatser får kommunen ta ut skälig ersättning.

Socialnämnden har gjort en inventering av taxor och avgifter i verksamheterna. Inom socialpsykiatri finns flera former av boendeinsatser. Förvaltningen har tagit fram en sammanställning av de taxor och avgifter som kan tas ut från klienter i enlighet med kommunallagen 2 kap 6 § och socialtjänstlagen 8 kap 1 § och 2 §. Sammanställningen finns bilagd ärendet. Intäktsmässigt bedöms effekten bli marginell. Målgruppen är inte penningstark och enligt SoL kan avgiften sänkas helt eller delvis för personer som saknar eller har låg sjukpenning. Om personen genom att betala kostnaden blir beroende av försörjningsstöd ska kostnaden efterges.

Besökare på familjerådgivning betalar en egenavgift om 255 kronor per besök. Avgiften är låg i en jämförelse med fem andra stockholmskommuner. Därför föreslår förvaltningen att avgiften höjs till 350 kronor per besök. Intäkterna för kommunens familjerådgivning beräknas öka med 67 tusen kronor.

Investeringar

Bedömningen är att det kommer finnas ett investeringsbehov på 800 tusen kronor per år under perioden 2022 till 2026. De framtida investeringarna avser främst inventarier. Socialnämndens hyr lokaler till sina verksamheter. Kostnaden för verksamhetsanpassningar läggs på hyran. Investeringar redovisas i separat bilaga.

Lokalresursplan

Förslag till yttrande angående lokalresursplanen 2022 – 2024 redovisas i bilaga 4 "Socialnämndens yttrande till inriktningsärende 2022 – 2024 avseende lokalresursplan".